

Znovuobjevení přímluv

Jednou do brněnské katedrály během přímluv vběhl voříšek. Taková ta pouliční směs, asi měl zrovna cestu kolem. A kněz pohotově požádal farníky: „Prosím, vyhod'te toho psa.“ A kostel zaburácel: „Prosíme tě, vyslyš nás.“

Možná se to ani nikdy nestalo a je to jen jedna z oblíbených povídek katedrálního kostelníka, který nám takto občas zpestruje nedělní oběd. Ovšem samotný příběh v sobě nese cosi znepokojivého. Vzpomněl jsem si na to ve chvíli, kdy se mne jedna z našich lektorek před více než rokem zeptala: „Přemýšlíš někdy o tom, za co při mši svaté prosíme?“

Než jsem se stačil nadechnout, vytáhla na mě Halíka: „Přímluvná modlitba je rozhovor s Bohem o trápeních druhých, která pocítuji jako svá vlastní trápení.“ A posmutněle dodala: „Téměř denně čtu v kostele přímluvy, se kterými se nedokážu ztotožnit a u některých ani nechci, aby je Bůh vyslyšel. A na druhou stranu je kolem tolik bolesti, o kterou v přímluvách ani nezavadíme.“

Modlitba královského kněžstva

Znáte to, pokud něco vyjde knižně, má to imprimatur, používá se to léta téměř ve všech kostelích, nemáte zrovna ambice to měnit, i když s tím třeba nejste zrovna spokojeni. Ještě tak zkusíte ze sakristie vyřadit extra špatnou sérii přímluv jednoho moravského děkanství a koupit novou, která se objevila na trhu. Jenže kritika nepřestává a vy si začínáte všimnout každé přímluvy pronesené v kostele. A i když chápete, co tím chtěl autor asi říct, forma se vám začíná jevit jako čím dál méně šťastná. Pak přijde, co přijít musí: Pojd'me do toho, nebudeme první. V mezích totiž zjistíte, že vlastní přímluvy si už připravuje řada farností či společenství.

Tak nějak začala naše cesta k znovuobjevení hodnoty přímluv, o které už před více než třiceti lety psal ve své *Malé katolické liturgice* františkán Zdeněk Bonaventura Bouše: „Přímluvy jsou formálně zvláště citlivým místem liturgie a obsahově spolu s eucharistickou modlitbou a Otčenášem nejdůležitější modlitbou shromážděné církve. Když se totiž členové místní církve slavnostně modlí za svět a křesťanstvo, a takto berou na sebe za svět a křesťanstvo odpovědnost, stávají se před Bohem královským kněžstvem a sjednocují se ve smýšlení se svým vzkříšeným Pánem, Ježíšem Kristem, naším přímluvcem u Otce.“

Kudy jsme jít nechtěli

Naše přímluvy jsou záměrně formulované jako výzva k modlitbě na určitý úmysl. Například: „Prosme za všechny, kdo byli o Velké noci pokřtěni, i za ty, kdo se na křest připravují.“ Chtěli jsme se tím vyvarovat toho, že bychom Bohu dávali konkrétní návod, co má přesně dělat. A dále:

- Nechtěli jsme přímluvy použít jako prostředek k moralizování a napomínání těch, kdo zrovna sedí v kostele. Vybíráme pár takových příkladů: „Modleme se za ty, které opustil jejich manžel či manželka, aby měli sílu žít v osamocení, neuzavřeli nový sňatek, a tak se nevyloučili z přijímání svatých svátostí“ nebo „Za ženy naší farnosti prosíme: aby hlavní poslání života viděly v péči o rodinu“ nebo „Prosíme za katolické křesťany, aby se pro všechny stal ruzenec součástí denní modlitby“ nebo „Za kritiky církve z řad věřících prosíme, aby se sami snažili o lepší život v církvi“. Nejde pak už tolik o přímluvu jako o zdvižený prst vůči posluchačům.
- Také jsme nechtěli – 50 let od II. vatikánského koncilu – budovat atmosféru katolického ghetta vzájemným utvrzováním se, že jedině my „uvnitř“ církve vlastníme pravdu a ti „venku“, ve světě, by konečně měli „poznat své mylné smýšlení“. To jsou třeba přímluvy typu: „Modleme se za nepřátele církve, aby jim byla udělena milost k poznání a nápravě jejich omylů“ nebo „Za lidi ve světě prosíme: aby byli schopni přijmout víru, a tak si mohli

vytvořit správnou stupnici hodnot pro svůj život“ nebo „Prosme za lidi světa, aby se učili od církve, co znamená být milosrdný“. Kdyby takové přímluvy slyšel člověk hledající Boha, možná uteče.

- Rovněž jsme se chtěli vyhnout přílišné adoraci kněžského stavu („Dej našim farnostem pastýře, aby byl Boží lid chráněn od útoků zla a od hříchu.“) a vztahování se k papeži jako k druhému spasiteli („Modleme se za Svatého otce, aby byl neklamným hlasem svědomí lidstva“ nebo „Modleme se za Svatého otce..., aby vždy zůstal solí, která by ničila jakoukoli nákazu.“) Volili jsme proto střídmost. Nechtěli jsme kněze a papeže povýšit na supermany, a z přímluv tak přeskočit do úplně jiného literárního žánru.
- A také jsme nechtěli, aby přímluvy byly druhým kázáním nebo mravoučným dovětkem – jako například úvodní modlitba ke slavnosti: „8. prosince bylo vyhlášeno dogma o Neposkvrněném Početí Panny Marie. Tím bylo oficiálně potvrzeno, co věřící vyznávali po celá staletí. Společně se všemi, kteří toto tajemství naší víry vyznávají, prosme...“ nebo závěrečná modlitba ke svátku: „Bože, svatá Kateřina si byla vědoma toho, že Ježíš Kristus je smírnou obětí za naše hříchy a že jeho Krev nás očisťuje od každého hříchu. Tímto vědomím také žila. Dej, ať i my tuto pravdu ustavičně prožíváme a toužíme po jejím naplnění v nás...“.

Vlastní cestou

A jak jsme se s tím tedy poprali? Chtěli jsme do přímluv zahrnout těžkosti a trápení současného člověka a o všechnu tuto bolest se ve společenství při mši svaté podělit se samotným Bohem. Chtěli jsme, aby přímluvy mohli přítomní lidé vzít opravdu za své a rádi na ně odpověděli svou modlitbou „Pane, smiluj se“ či „Prosíme tě, vyslyš nás“.

V nově připravovaných přímluvách dodržujeme čtyři okruhy předepsané Českým misálem: za církve, za svět, za trpící a za místní společenství; každý den připojujeme intenci za zemřelé. Přímluvy jsou inspirovány liturgickými texty, tématem svátku či osobností světce/světice, kterého/kterou si připomínáme – toto se obvykle promítá také do úvodní a závěrečné modlitby.

- Příklad úvodní modlitby pro 4. neděli velikonoční, neděli Dobrého pastýře: „S důvěrou v Ježíše Krista, Dobrého pastýře, se modleme za církve a za celý svět. (Budeme odpovídat: Pane, smiluj se.)“ A závěrečná modlitba: „Neboť ty jsi, Pane, zemřel, abychom my mohli žít věčně; tobě buď chvála na věky věků. Amen.“
- Příklad úvodní modlitby k památce: „S důvěrou v Ježíše Krista ukřižovaného a zmrtvýchvstalého prosme spolu se svatým Karlem Lwangou za církve, obyvatele Afriky i za celý svět. (Budeme odpovídat: Pane, smiluj se.)“ A závěrečná modlitba: „Neboť jen v tobě, Pane, je naše spása; tobě buď chvála na věky věků. Amen.“

Při vytváření přímluv se také inspirujeme homiletickými texty Benedikta XVI., úvahami Tomáše Halíka nebo třeba tvorbou konkrétního svatého. Například jádro úmyslu z památky velké reformátory Terezie od Ježíše pochází z pera Josefa Zvěřiny: „Prosme za církve, aby v každé době dokázala rozlišit, co je v její tradici živé a nosné, od toho, co je umírající a bez perspektivy.“

Většinu přímluv však přináší život sám. Události ve světě, u nás i v životech konkrétních lidí, se kterými se setkáváme, se postupně přelévají do jednotlivých proseb.

Necháte se nakazit?

Velkou inspirací nám byly přímluvy Jana Rückla (brevnov.cz/CS/primlavy), který nás pozitivně nakazil a svou prací povzbudil k vlastnímu psaní. Naše přímluvy si můžete stáhnout na adrese www.kapucini.cz > Brno > Přímluvy. Předkládané texty považujeme za živé, nehotové, stále se vyvíjející a určitě do nich budeme s odstupem času znovu zasahovat. Přesto jsme je dali na web,

abychom i my aspoň trochu přispěli ke snaze o rehabilitaci přímluv – aby se opět staly důležitým místem mše svaté a aby se shromáždění věřících, královské kněžstvo, upřímně a vědomě, nikoli formálně či ze zvyku, modlilo za církve a za celý svět.

A samozřejmě o tom do zpravodaje sekulárních františkánů nepíšeme z pouhé potřeby informovat, ale doufáme, že se nám podaří vás pozitivně nakazit, tedy povzbudit k znovuoobjevení přímluv. Pokud nás tedy vaše společenství už dávno nepředběhlo...